Zbierka súdnych rozhodnutí

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (piata komora)

z 5. novembra 2014*

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania — Vízová, azylová, prisťahovalecká politika a iné politiky, ktoré sa týkajú voľného pohybu osôb — Smernica 2008/115/ES — Vrátenie neoprávnene sa zdržiavajúcich štátnych príslušníkov tretích krajín — Postup prijímania rozhodnutia o návrate — Zásada dodržiavania práva na obhajobu — Právo neoprávnene sa zdržiavajúceho štátneho príslušníka tretej krajiny byť vypočutý pred prijatím rozhodnutia, ktoré môže ovplyvniť jeho záujmy — Odmietnutie správneho orgánu udeliť takémuto štátnemu príslušníkovi povolenie na pobyt na základe azylu, spojené s povinnosťou opustiť štátne územie — Právo byť vypočutý pred vydaním rozhodnutia o návrate“

Vo veci C-166/13,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, podaný rozhodnutím Tribunal administratif de Melun (Francúzsko) z 8. marca 2013 a doručený Súdnemu dvoru 3. apríla 2013, ktorý súvisí s konaním:

Sophie Mukarubega

proti

Préfet de police,

Préfet de la Seine-Saint-Denis,

SÚDNY DVOR (piata komora),

v zložení: predseda piatej komory T. von Danwitz, sudcovia A. Rosas (spravodajca), E. Juhász, D. Šváby a C. Vajda,

generálny advokát: M. Wathelet,

tajomník: V. Tourrès, referent,

so zreteľom na písomnú časť konania a po pojednávaní z 8. mája 2014,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

— S. Mukarubega, v zastúpení: B. Vinay, avocat,

— francúzska vláda, v zastúpení: G. de Bergues, D. Colas, F.-X. Bréchot B. Beaupère-Manokha, splnomocnení zástupcovia,

* Jazyk konania: francúzština.

— grécka vláda, v zastúpení: M. Michelogiannaki a L. Kotroni, splnomocnené zástupkyne,

— holandská vláda, v zastúpení: J. Langer a M. Bulterman, splnomocnení zástupcovia,

— Európska komisia, v zastúpení: M. Condou-Durande a D. Maidani, splnomocnené zástupkyne,

po vypočutí návrhov generálneho advokáta na pojednávaní 25. júna 2014,

vyhlásil tento

Rozsudok

1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu článku 6 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2008/115/ES zo 16. decembra 2008 o spoločných normách a postupoch členských štátov na účely návratu štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí sa neoprávnene zdržiavajú na ich území (Ú. v. EÚ L 348, s. 98), ako aj práva byť vypočutý počas celého konania.

2 Tento návrh bol podaný v rámci sporu, v ktorom vystupuje rwandská štátna príslušníčka pani Mukarubega proti Préfet de police (policajný prefekt) a Préfet de la Seine-Saint-Denis (prefekt departementu Seine-Saint-Denis) vo veci rozhodnutí o zamietnutí jej žiadostí o povolenie na pobyt na základe azylu a uložení povinnosti opustiť územie Francúzska.

Právny rámec

Právo Únie

3 Odôvodnenia 4, 6 a 24 smernice 2008/115 znejú:

„(4) Je potrebné stanoviť jasné, transparentné a spravodlivé pravidlá na zabezpečenie efektívnej politiky návratu osôb, ktorá je nevyhnutným prvkom dobre riadenej migračnej politiky.

…

(6) Členské štáty zabezpečia, aby sa ukončenie nelegálneho pobytu štátnych príslušníkov tretích krajín uskutočnilo prostredníctvom spravodlivého a transparentného postupu. V súlade so všeobecnými zásadami práva [Európskej únie] by sa mali rozhodnutia prijaté podľa tejto smernice prijímať na individuálnom základe a na základe objektívnych kritérií, čo znamená, že by sa malo zvažovať viac, ako len samotná skutočnosť nelegálneho pobytu…

…

(24) Táto smernica rešpektuje základné práva a dodržiava zásady uznávané najmä Chartou základných práv Európskej únie [ďalej len ‚Charta‘].“

4 Článok 1 uvedenej smernice nazvaný „Predmet úpravy“ stanovuje:

„Touto smernicou sa ustanovujú spoločné normy a postupy, ktoré sa majú uplatňovať v členských štátoch na návrat neoprávnene sa zdržiavajúcich štátnych príslušníkov tretích krajín v súlade so základnými právami ako všeobecnými zásadami práva Spoločenstva a medzinárodného práva vrátane záväzkov týkajúcich sa ochrany utečencov a ľudských práv.“

5 Článok 2 ods. 1 tej istej smernice stanovuje:

„Táto smernica sa uplatňuje na štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí sa neoprávnene zdržiavajú na území členského štátu.“

6 Podľa článku 3 smernice 2008/115, nazvaného „Vymedzenie pojmov“:

„Na účely tejto smernice sa uplatňujú tieto vymedzenia pojmov:

…

2. ‚nelegálny pobyt‘ je prítomnosť štátneho príslušníka tretej krajiny na území členského štátu, pričom táto osoba nespĺňa alebo prestala spĺňať podmienky vstupu… alebo iné podmienky vstupu alebo pobytu v uvedenom členskom štáte;

…

4. ‚rozhodnutie o návrate‘ je správne alebo súdne rozhodnutie, alebo akt, ktorým sa ustanovuje alebo vyhlasuje, že štátny príslušník tretej krajiny sa zdržiava na území neoprávnene a ktorým sa ukladá alebo ustanovuje povinnosť návratu;

5. ‚odsun‘ je vykonanie povinnosti návratu, teda fyzický transport z členského štátu;

…

7. ‚riziko úteku‘ je existencia dôvodov, ktoré vychádzajú z objektívnych kritérií vymedzených zákonom, v konkrétnom prípade sa domnievať, že štátny príslušník tretej krajiny, voči ktorému prebieha konanie o návrate, môže utiecť;

…“

7 Článok 6 uvedenej smernice, nazvaný „Rozhodnutie o návrate“, uvádza:

„1. Členské štáty vydajú rozhodnutie o návrate každého štátneho príslušníka tretej krajiny, ktorý sa neoprávnene zdržiava na ich území bez toho, aby boli dotknuté výnimky uvedené v odsekoch 2 až 5.

…

4. Členské štáty môžu kedykoľvek rozhodnúť o udelení samostatného povolenia na pobyt alebo iného oprávnenia poskytujúceho štátnemu príslušníkovi tretej krajiny, ktorý sa neoprávnene zdržiava na ich území, právo na pobyt z humanitárnych dôvodov, dôvodov hodných osobitného zreteľa alebo iných dôvodov. V tomto prípade sa nevydáva rozhodnutie o návrate. Ak sa rozhodnutie o návrate už vydalo, zruší sa alebo sa pozastaví jeho účinnosť na dobu trvania platnosti povolenia na pobyt alebo iného oprávnenia, ktorým sa udeľuje právo na pobyt.

…

6. Táto smernica nebráni členským štátom prijať rozhodnutie o ukončení legálneho pobytu spolu s rozhodnutím o návrate a/alebo rozhodnutím o odsune a/alebo o zákaze vstupu v jednom správnom alebo súdnom rozhodnutí alebo akte v zmysle ustanovení ich vnútroštátnych právnych predpisov, a to bez toho, aby boli dotknuté procesné záruky ustanovené v kapitole III a v iných príslušných ustanoveniach práva Spoločenstva a vnútroštátneho práva.“

8 Článok 7 tej istej smernice, nazvaný „Dobrovoľný obchod“, stanovuje:

„1. V rozhodnutí o návrate sa poskytne primeraná lehota na dobrovoľný odchod v dĺžke od siedmich do tridsiatich dní bez toho, aby boli dotknuté výnimky uvedené v odsekoch 2 a 4.

…

4. Ak existuje riziko úteku alebo ak žiadosť o legálny pobyt bola zamietnutá ako zjavne neodôvodnená alebo podvodná, alebo ak dotknutá osoba predstavuje riziko pre verejný poriadok, verejnú bezpečnosť alebo národnú bezpečnosť, členské štáty môžu upustiť od poskytnutia lehoty na dobrovoľný odchod alebo môžu poskytnúť lehotu kratšiu ako sedem dní.“

9 Článok 12 smernice 2008/115, nazvaný „Forma“, vo svojom odseku 1 prvom pododseku stanovuje:

„Rozhodnutia o návrate, rozhodnutia o zákaze vstupu, ak sa vydali[,] a rozhodnutia o odsune sa vydávajú písomne, pričom sa v nich uvádzajú skutkové a právne dôvody, ako aj informácie o dostupných opravných prostriedkoch.“

10 Článok 13 uvedenej smernice s názvom „Opravné prostriedky“ vo svojich článkoch 1 a 3 stanovuje:

„1. Dotknutému štátnemu príslušníkovi tretej krajiny sa poskytne účinný opravný prostriedok, o ktorom rozhoduje príslušný súdny alebo správny orgán, alebo príslušný orgán zložený z členov, ktorí sú nestranní a majú zaručenú nezávislosť, na odvolanie sa proti rozhodnutiam vzťahujúcim sa na návrat uvedeným v článku 12 ods. 1 alebo na ich preskúmanie.

…

3. Dotknutý štátny príslušník tretej krajiny má možnosť získať právne poradenstvo, zastúpenie a v prípade potreby i jazykovú pomoc.“

Francúzske právo

11 Podľa článku L. 511-1 zákona o vstupe a pobyte cudzincov a o azylovom práve (code de l’entrée et du séjour des étrangers et du droit d’asile), zmeneného a doplneného zákonom č. 2011-672 zo 16. júna 2011 o prisťahovalectve, integrácii a štátnom občianstve (loi n° 2011-672, du 16 juin 2011, relative à l’immigration, à l’intégration et à la nationalité, JORF zo 17. júna 2011, s. 10290, ďalej len „Ceseda“):

„I. Správny orgán môže uložiť cudzincovi, ktorý nie je štátnym príslušníkom členského štátu Európskej únie… a ktorý nie je rodinným príslušníkom takého štátneho príslušníka v zmysle článku L. 121-1 ods. 4 a 5, povinnosť opustiť územie Francúzska, pokiaľ sa nachádza v jednej z nasledujúcich situácií:

…

3. ak bolo cudzincovi zamietnuté vydanie alebo obnovenie povolenia na pobyt alebo ak mu bolo odňaté povolenie na pobyt, ktoré mu bolo vydané;

…

5. ak mu bolo odňaté potvrdenie o žiadosti o povolenie na pobyt alebo dočasné povolenie na pobyt, ktoré mu bolo vydané v cudzine, alebo ak mu bolo zamietnuté obnovenie týchto dokumentov.

Rozhodnutie o uložení povinnosti opustiť územie Francúzska sa musí odôvodniť.

V prípadoch uvedených v odsekoch 3 a 5 tohto bodu I rozhodnutie nemusí mať samostatné odôvodnenie voči rozhodnutiu o pobyte, pritom nie je dotknuté prípadné uvedenie dôvodov, prečo sa uplatňujú body II a III.

V prípade výkonu z úradnej moci sa pri uložení povinnosti opustiť územie Francúzska určí krajina, do ktorej je cudzinec odovzdaný.

II. Cudzincovi sa na splnenie uloženej povinnosti opustiť územie Francúzska poskytne lehota tridsiatich dní od oznámenia tejto povinnosti a v tejto súvislosti môže požiadať o poskytnutie pomoci na návrat do krajiny svojho pôvodu. Vzhľadom na osobnú situáciu cudzinca môže správny orgán výnimočne priznať dlhšiu ako tridsaťdňovú lehotu na dobrovoľný odchod.

Správny orgán však môže v nasledujúcich prípadoch prostredníctvom odôvodneného rozhodnutia určiť, že cudzinec je povinný opustiť územie Francúzska bezodkladne:

…

3. Ak existuje riziko, že cudzinec sa bude vyhýbať splneniu tejto povinnosti. S výnimkou osobitných okolností sa toto riziko považuje za preukázané v nasledujúcich prípadoch:

…

d) ak sa cudzinec vyhýbal výkonu predchádzajúceho odsunu;

e) ak cudzinec napodobnil, sfalšoval alebo predložil pod iným než svojím menom povolenie na pobyt, doklad totožnosti alebo cestovný doklad;

…

Správny orgán môže uplatniť druhý odsek tohto bodu II, ak dôvod vyjde najavo počas lehoty poskytnutej na základe prvého odseku.

…“

12 Článok L. 512-1 Ceseda stanovuje:

„I. Cudzinec, ktorému bola uložená povinnosť opustiť územie Francúzska a poskytnutá lehota na dobrovoľný odchod uvedená v prvom odseku bodu II článku L. 511-1, sa môže v lehote [30] dní od jej oznámenia domáhať na správnom súde zrušenia tohto rozhodnutia, ako aj zrušenia rozhodnutia o pobyte, rozhodnutia o krajine určenia a rozhodnutia o zákaze vstupu na územie Francúzska, ktoré sú s ním prípadne spojené. Cudzinec, ktorému bol uložený zákaz vstupu uvedený v treťom odseku bodu III tohto článku L. 511-1, sa môže v lehote tridsiatich dní od jeho oznámenia domáhať zrušenia tohto rozhodnutia.

Cudzinec môže požiadať o poskytnutie právnej pomoci najneskôr pri podaní návrhu na zrušenie. Správny súd rozhodne v lehote troch mesiacov, odkedy mu bola vec predložená.

Ak je však cudzinec zaistený podľa článku L. 551-1…, rozhodne sa postupom a v lehote podľa bodu III tohto článku.

II. Cudzinec, ktorému bola uložená povinnosť bezodkladne opustiť štátne územie, sa môže v lehote [48] hodín od jej oznámenia správnym orgánom domáhať u predsedu správneho súdu zrušenia tohto rozhodnutia, ako aj rozhodnutia o pobyte, rozhodnutia o neposkytnutí lehoty na dobrovoľný odchod, rozhodnutia o krajine určenia a rozhodnutia o zákaze vstupu na územie Francúzska, ktoré sú s ním prípadne spojené.

O tomto návrhu sa rozhodne postupom a v lehote podľa bodu I.

Ak je však cudzinec zaistený podľa článku L. 551-1…, rozhodne sa postupom a v lehote podľa bodu III tohto článku.

III. V prípade rozhodnutia o zaistení… sa cudzinec môže u predsedu správneho súdu domáhať zrušenia tohto rozhodnutia do [48] hodín od jeho oznámenia. Ak bola cudzincovi uložená povinnosť opustiť územie Francúzska, rovnakým návrhom na zrušenie sa možno domáhať aj zrušenia povinnosti opustiť územie Francúzska a rozhodnutia o neposkytnutí lehoty na dobrovoľný odchod, rozhodnutia o krajine určenia a rozhodnutia o zákaze vstupu na územie Francúzska, ktoré sú s ním prípadne spojené, ak boli tieto rozhodnutia oznámené súčasne s rozhodnutím o zistení alebo prikázaní pobytu…

…“

13 Článok L. 512-3 Ceseda stanovuje:

„Články L. 551-1 a L. 561-2 sa uplatňujú na cudzinca, ktorému bola uložená povinnosť opustiť územie Francúzska, po uplynutí lehoty na dobrovoľný odchod, ktorá mu bola poskytnutá, alebo ak mu nebola poskytnutá nijaká lehota, po oznámení povinnosti opustiť územie Francúzska.

Povinnosť opustiť územie Francúzska nemôže byť predmetom výkonu z úradnej moci pred uplynutím lehoty na dobrovoľný odchod, alebo ak nebola poskytnutá nijaká lehota, pred uplynutím [48] hodín od jej oznámenia správnym orgánom, ani pred tým, ako rozhodne správny súd, ak mu bola vec predložená. Cudzinec sa o tom upovedomí v písomnom oznámení povinnosti opustiť územie Francúzska.“

14 Článok L. 742-7 Ceseda stanovuje:

„Cudzinec, ktorému bolo právoplatne odopreté priznanie postavenia utečenca alebo poskytnutie doplnkovej ochrany a ktorému nie je možné povoliť, aby sa na území zdržiaval z iného dôvodu, musí opustiť územie Francúzska, inak bude voči nemu prijaté opatrenie odsunu podľa hlavy I časti V a prípadne mu bude uložená sankcia stanovená v kapitole I hlavy II časti VI.“

15 Článok 24 zákona č. 2000-321 z 12. apríla 2000 o právach občanov pri ich vzťahoch so správnymi orgánmi (loi n° 2000-321, du 12 avril 2000, relative aux droits des citoyens dans leurs relations avec l’administration, JORF z 13. apríla 2000, s. 5646) stanovuje:

„S výnimkou rozhodnutí na žiadosť dotknutej osoby sa individuálne rozhodnutia, ktoré musia byť odôvodnené podľa článkov 1 a 2 zákona č. 79-587 z 11. júla 1979 o odôvodnení administratívnych aktov a o zlepšovaní vzťahov medzi správnymi orgánmi a verejnosťou [loi n° 79-587 du 11 juillet 1979 relative à la motivation des actes administratifs et à l’amélioration des relations entre l’administration et le public], prijímajú až po tom, čo bolo dotknutej osobe umožnené predložiť písomné pripomienky a prípadne na jej žiadosť aj ústne pripomienky. Takejto osobe môže pomáhať poradca alebo sa môže nechať zastupovať zástupcom, ktorého si vyberie. Správny orgán nie je povinný vyhovieť žiadostiam o vypočutie, ktorých podanie je účelové, najmä vzhľadom na ich počet, opakovanosť alebo systematickosť.

Ustanovenia predchádzajúceho odseku sa neuplatnia:

…

3. Na rozhodnutia, pri ktorých osobitné právne predpisy stanovujú osobitné kontradiktórne konanie.“

16 Podľa návrhu vnútroštátneho súdu na začatie prejudiciálneho konania, sa Conseil d'État (Štátna rada) vo svojom stanovisku k sporu z 19. októbra 2007 domnievala, že podľa článku 24 ods. 3 zákona č. 2000-321 z 12. apríla 2000 o právach občanov pri ich vzťahoch so správnymi orgánmi sa článok 24 tohto zákona neuplatňuje na rozhodnutia ukladajúce povinnosť opustiť územie Francúzska, keďže zákonodarca tým, že v Ceseda stanovil osobitné procesné záruky, zamýšľal určiť súbor pravidiel správneho a sporového konania, ktorým podlieha prijímanie a výkon týchto rozhodnutí.

Spor vo veci samej a prejudiciálne otázky

17 Pani Mukarubega, rwandská štátna príslušníčka narodená 12. marca 1986, vstúpila na územie Francúzska 10. septembra 2009 na základe svojho pasu opatreného vízom.

18 Podala žiadosť o povolenie na pobyt vo Francúzsku na základe azylu. Počas obdobia skúmania jej žiadosti jej bolo vydané dočasné povolenie na pobyt, ktoré bolo pravidelne obnovované.

19 Rozhodnutím z 21. marca 2011 vydaným po vypočutí dotknutej osoby generálny riaditeľ Office français de protection des réfugiés et apatrides (Francúzsky úrad na ochranu utečencov a osôb bez štátnej príslušnosti, ďalej len „OFPRA“) zamietol jej žiadosť o azyl.

20 Pani Mukarubega podala proti tomuto rozhodnutiu žalobu na Cour nationale du droit d'asile (Národný súd pre azylové právo, CNDA). Na pojednávaní, ktoré sa uskutočnilo pred týmto súdom, bola pani Mukarubega za právnej pomoci advokáta vypočutá prostredníctvom tlmočníka.

21 Rozhodnutím z 30. augusta 2012, ktoré bolo oznámené pani Mukarubega 10. septembra 2012, CNDA zamietol túto žalobu.

22 Vzhľadom na rozhodnutia, ktoré vydali OFPRA a CNDA, Préfet de police výnosom z 26. októbra 2012 odmietol vydať pani Mukarubega povolenie na pobyt ako utečencovi a vydal rozhodnutie ukladajúce jej povinnosť opustiť územie Francúzska, pričom jej poskytol lehotu 30 dní na dobrovoľný odchod a uviedol Rwandu ako krajinu určenia, do ktorej mal byť vykonaný odsun pani Mukarubega.

23 Pani Mukarubega však neoprávnene zostala na území Francúzska.

24 Na začiatku marca 2013 sa pokúsila vycestovať pod iným menom do Kanady, pričom použila falošný belgický pas. Bola preto zadržaná policajnými orgánmi a 4. marca 2013 umiestnená do cely zaistenia za „použitie falzifikátu úradnej listiny“, ktoré je porušením zákona sankcionovaným v zmysle článkov 441-2 a 441-3 trestného zákona (code pénal).

25 Počas tohto zaistenia, ktoré trvalo 4. marca 2013 od 12:15 do 18:45, bola pani Mukarubega vypočutá k svojej osobnej a rodinnej situácii, svojej ceste, oprávneniu na pobyt vo Francúzsku a prípadnému návratu do Rwandy.

26 Výnosom z 5. marca 2013 Préfet de la Seine-Saint-Denis konštatoval, že pani Mukarubega sa neoprávnene zdržiavala na území Francúzska, a vydal voči nej rozhodnutie ukladajúce povinnosť opustiť územie Francúzska, pričom jej vzhľadom na existenciu rizika úteku neposkytol lehotu na dobrovoľný odchod. V rovnaký deň bola pani Mukarubega informovaná o možnosti podať proti tomuto rozhodnutiu žalobu s odkladným účinkom.

27 Iným výnosom z 5. marca 2013 Préfet de la Seine-Saint-Denis konštatoval, že vzhľadom na nedostatok dostupných spôsobov prepravy pani Mukarubega nemôže opustiť územie Francúzska okamžite a že vzhľadom na neexistenciu platného dokladu totožnosti alebo cestovného dokladu a stálej adresy nepredložila dostatočné záruky, že sa nebude vyhýbať odsunu, ktorý jej bol uložený, pričom sa domnieval, že jej nemôže byť uložený príkaz zdržiavať sa na určitej adrese, a nariadil, aby bola umiestnená do väzby v priestoroch, ktoré nepatria správe väzníc, na obdobie piatich dní, ktoré bolo nevyhnutné na jej odchod.

28 Pani Mukarubega bola teda umiestnená do ústavu na výkon administratívnej väzby.

29 Žalobami podanými 6. marca 2013 pani Mukarubega navrhla zrušenie výnosu z 26. októbra 2012 a dvoch výnosov z 5. marca 2013, ako aj vydanie dočasného povolenia na pobyt a nové posúdenie jej situácie.

30 Na podporu svojich žalôb pani Mukarubega v prvom rade tvrdí, že výnos z 5. marca 2013 ukladajúci jej zaistenie bol vydaný bez právneho základu, keďže jej bol oznámený skôr ako výnos z rovnakého dňa ukladajúci jej povinnosť opustiť územie Francúzska, ktorý mal predstavovať jeho právny základ.

31 Pani Mukarubega v druhom rade tvrdí, že rozhodnutia z 26. októbra 2012 a 5. marca 2013 nariaďujúce opustiť štátne územie boli prijaté v rozpore so zásadou riadnej správy vecí verejných uvedenou v článku 41 ods. 2 písm. a) Charty, keďže pred prijatím týchto rozhodnutí ani nebola vyzvaná na predloženie svojich pripomienok. Odkladný účinok žaloby o neplatnosť podanej proti uvedeným rozhodnutiam podľa nej neznamená, že príslušné orgány sú oslobodené od povinnosti dodržiavať zásadu riadnej správy vecí verejných.

32 Tribunal administratif de Melun (Správny súd v Melune) svojím rozhodnutím z 8. marca 2013 zrušil výnos z 5. marca 2013 o administratívnom zaistení pani Mukarubega z dôvodu chýbajúceho právneho základu.

33 Pokiaľ ide o výnosy z 26. októbra 2012 a 5. marca 2013 ukladajúce povinnosť opustiť územie Francúzska, Tribunal administratif de Melun predložil nasledujúce vyjadrenia.

34 Tento súd sa domnieva, že tieto dva výnosy predstavujú „rozhodnutia o návrate“ v zmysle článku 3 smernice 2008/115. Podľa článku L. 511-1 Ceseda, ako aj článku 6 ods. 6 tejto smernice cudzincovi, ktorý podal žiadosť o povolenie na pobyt, môže byť odmietnuté udelenie povolenia na pobyt a súčasne uložená povinnosť opustiť štátne územie. Uvedený súd sa domnieva, že za týchto okolností má dotknutá osoba možnosť uviesť počas konania pred správnym orgánom všetky skutočnosti týkajúce sa jej situácie. Poznamenáva však, že sa môže stať, že rozhodnutie o odmietnutí udelenia povolenia na pobyt bude vydané bez toho, aby o tom bola dotknutá osoba vopred upovedomená, po dlhom čase od podania žiadosti, v dôsledku čoho sa situácia dotknutej osoby mohla od tohto podania zmeniť.

35 Rovnaký súd dodáva, že z článku 7 ods. 4 uvedenej smernice vyplýva, že ak existuje riziko úteku, členské štáty nemusia poskytnúť lehotu na dobrovoľný odchod, a že podľa článku L 512-3 Ceseda „povinnosť opustiť územie Francúzska nemôže byť predmetom výkonu z úradnej moci pred uplynutím lehoty na dobrovoľný odchod, alebo ak nebola poskytnutá nijaká lehota, pred uplynutím [48] hodín od jej oznámenia správnym orgánom, ani pred tým, ako rozhodne správny súd, ak mu bola vec predložená“.

36 Z týchto ustanovení vyplýva, že cudzinec, ktorý sa neoprávnene zdržiava na štátnom území a bola mu uložená povinnosť opustiť štátne územie, môže podať na správny súd žalobu pre zneužitie právomoci, ktorej podanie má odkladný účinok na vykonateľnosť opatrenia odsunu.

37 Za týchto okolností Tribunal administratif de Melun rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:

„1. Má sa právo byť vypočutý v akomkoľvek konaní, ktoré je neoddeliteľnou súčasťou základnej zásady dodržiavania práva na obhajobu a okrem toho je zakotvené v článku 41 [Charty], vykladať v tom zmysle, že pokiaľ chce správny orgán prijať rozhodnutie o návrate cudzinca, ktorý sa neoprávnene zdržiava na štátnom území, bez ohľadu na to, či toto rozhodnutie o návrate nasleduje alebo nenasleduje po zamietnutí vydania povolenia na pobyt, a to najmä ak existuje riziko úteku, musí dotknutej osobe umožniť, aby predložila svoje pripomienky?

2. Umožňuje odkladný účinok sporového konania pred správnym súdom uplatniť výnimku z pravidla, podľa ktorého musí byť cudzincovi, ktorý sa neoprávnene zdržiava na štátnom území, najprv umožnené oznámiť svoje stanovisko k nedobrovoľnému odsunu, o ktorom sa v súvislosti s ním má rozhodnúť?“

O prejudiciálnych otázkach

O prvej otázke

38 Svoju prvou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa právo byť vypočutý v akomkoľvek konaní, ako sa uplatňuje v rámci smernice 2008/115 a najmä jej článku 6, má vykladať v tom zmysle, že bráni tomu, aby vnútroštátny orgán nevypočul štátneho príslušníka tretej krajiny osobitne k otázke rozhodnutia o návrate, ak po konštatovaní nezákonnosti jeho pobytu na štátnom území vychádzajúcom z konania, počas ktorého bol uvedený štátny príslušník vypočutý, zamýšľa prijať voči nemu takéto rozhodnutie bez ohľadu na to, či toto rozhodnutie o návrate nasleduje alebo nenasleduje po zamietnutí udelenia povolenia na pobyt.

39 Najskôr treba pripomenúť, že podľa odôvodnenia 2 smernice 2008/115 je jej cieľom zavedenie účinnej politiky odsunu a repatriácie založenej na spoločných normách, aby boli dotknuté osoby vrátené humánnym spôsobom pri úplnom dodržaní ich základných práv a dôstojnosti. Ako vyplýva z názvu smernice 2008/115 aj jej článku 1, v tejto súvislosti stanovuje „spoločné normy a postupy“, ktoré musia uplatňovať všetky členské štáty na návrat štátnych príslušníkov tretích krajín neoprávnene sa zdržiavajúcich na ich území (pozri rozsudky El Dridi, C-61/11 PPU, EU:C:2011:268, body 31 a 32; Arslan, C-534/11, EU:C:2013:343, bod 42, ako aj Pham, C-474/13, EU:C:2014:2096, bod 20).

40 Smernica 2008/115 vo svojej kapitole III s názvom „Procesné záruky“ stanovuje formálne podmienky, ktoré musia spĺňať rozhodnutia o návrate a prípadné rozhodnutia o zákaze vstupu a rozhodnutia o odsune, ktoré musia byť najmä vydané písomne a musia byť odôvodnené, pričom zaväzuje členské štáty zaviesť účinné opravné prostriedky proti týmto rozhodnutiam (pozri, pokiaľ ide o rozhodnutia o odsune, rozsudok G. a R., C-383/13 PPU, EU:C:2013:533, bod 29).

41 Treba však konštatovať, že hoci autori smernice 2008/115 chceli podrobne ohraničiť záruky poskytnuté dotknutým štátnym príslušníkom tretích krajín, pokiaľ ide o rozhodnutia o návrate, rozhodnutia o zákaze vstupu a rozhodnutia o odsune, naproti tomu nespresnili, či a za akých podmienok sa musí zabezpečiť dodržanie práva týchto štátnych príslušníkov byť vypočutí, ani dôsledky, ktoré treba vyvodiť z porušenia tohto práva (pozri v tomto zmysle rozsudok G. a R., EU:C:2013:533, bod 31).

42 Podľa ustálenej judikatúry Súdneho dvora dodržiavanie práva na obhajobu predstavuje základnú zásadu práva Únie, ktorej neoddeliteľnou súčasťou je právo byť vypočutý v každom konaní (rozsudky Sopropé, C-349/07, EU:C:2008:746, body 33 a 36; M., C-277/11, EU:C:2012:744, body 81 a 82, ako aj Kamino International Logistics, C-129/13, EU:C:2014:2041, bod 28).

43 Právo byť vypočutý v každom konaní je v súčasnosti zakotvené nielen v článkoch 47 a 48 Charty, ktoré zaručujú dodržiavanie práva na obhajobu a práva na spravodlivý proces v akomkoľvek súdnom konaní, ale aj v jej článku 41, ktorý zaručuje právo na riadnu správu vecí verejných. Odsek 2 uvedeného článku 41 stanovuje, že toto právo na riadnu správu vecí verejných zahŕňa najmä právo každého na vypočutie pred prijatím akéhokoľvek individuálneho opatrenia, ktoré by sa ho mohlo nepriaznivo dotýkať (rozsudky M., EU:C:2012:744, body 82 a 83, ako aj Kamino International Logistics, EU:C:2014:2041, bod 29).

44 Ako uviedol Súdny dvor v bode 67 rozsudku YS a i. (C-141/12 a C-372/12, EU:C:2014:2081), zo znenia článku 41 Charty jasne vyplýva, že sa nevzťahuje na členské štáty, ale výlučne na inštitúcie, orgány, úrady a agentúry Únie (pozri v tomto zmysle rozsudok Cicala, C-482/10, EU:C:2011:868, bod 28). Žiadateľ o povolenie na pobyt preto nemôže z článku 41 ods. 2 písm. a) Charty vyvodzovať právo byť vypočutý v akomkoľvek konaní týkajúcom sa jeho žiadosti.

45 Takéto právo je naproti tomu neoddeliteľnou súčasťou dodržiavania práva na obhajobu, ktoré je všeobecnou právnou zásadou Únie.

46 Právo byť vypočutý zaručuje každému možnosť účelne a efektívne oznámiť svoj názor v priebehu správneho konania, a to skôr, ako bude prijaté akékoľvek rozhodnutie, ktoré môže nepriaznivo ovplyvniť jeho záujmy (pozri najmä rozsudok M., EU:C:2012:744, bod 87 a citovanú judikatúru).

47 Podľa judikatúry Súdneho dvora je účelom pravidla, podľa ktorého sa príjemcovi rozhodnutia, ktoré nepriaznivo zasahuje do jeho postavenia, musí umožniť, aby pred prijatím rozhodnutia predložil pripomienky, to, aby príslušný orgán rovnako účelne prihliadol na všetky relevantné skutočnosti. Aby sa zaručila účinná ochrana dotknutej osoby, jej účelom je predovšetkým to, aby mohla opraviť chybu alebo uviesť také skutočnosti týkajúce sa jej osobného stavu, ktoré môžu ovplyvniť prijatie rozhodnutia alebo jeho obsah (pozri v tomto zmysle rozsudok Sopropé, EU:C:2008:746, bod 49).

48 Z uvedeného práva tiež vyplýva, že správny orgán venuje pri starostlivom a nestrannom preskúmaní všetkých relevantných skutočností v prejednávanom prípade a podrobnom odôvodnení svojho rozhodnutia náležitú pozornosť pripomienkam, ktoré predložila dotknutá osoba (pozri rozsudky Technische Universität München, C-269/90, EU:C:1991:438, bod 14, a Sopropé, EU:C:2008:746, bod 50), keďže povinnosť dostatočne, osobitne a konkrétnym spôsobom odôvodniť rozhodnutie s cieľom umožniť dotknutej osobe pochopiť dôvody zamietnutia jej žiadosti predstavuje dôsledok zásady dodržiavania práva na obhajobu (rozsudok M., EU:C:2012:744, bod 88).

49 Podľa judikatúry Súdneho dvora sa právo byť vypočutý musí dodržiavať aj vtedy, ak príslušná právna úprava takúto formálnu požiadavku výslovne nestanovuje (pozri rozsudky Sopropé, EU:C:2008:746, bod 38; M., EU:C:2012:744, bod 86, ako aj G. a R., EU:C:2013:533, bod 32).

50 Povinnosť dodržiavať právo na obhajobu osôb, ktorým sú určené rozhodnutia, ktoré citeľným spôsobom ovplyvnia ich postavenie, sa tak v zásade vzťahuje na správne orgány členských štátov pri prijímaní opatrení patriacich do pôsobnosti práva Únie (rozsudok G. a R., EU:C:2013:533, bod 35).

51 Pokiaľ tak, ako vo veci samej, právo Únie nestanovuje ani podmienky, za ktorých sa musí zabezpečiť dodržiavanie práva na obhajobu neoprávnene sa zdržiavajúcich štátnych príslušníkov tretích krajín, ani dôsledky porušenia týchto práv, tieto podmienky a dôsledky sa určia podľa vnútroštátneho práva, pokiaľ opatrenia prijaté v tomto zmysle sú rovnakej povahy ako tie, ktoré sa vzťahujú na jednotlivcov v porovnateľných situáciách podľa vnútroštátneho práva (zásada ekvivalencie) a nevedú k praktickej nemožnosti alebo nadmernému sťaženiu výkonu práv priznaných právnym poriadkom Únie (zásada efektivity) (pozri v tomto zmysle najmä rozsudky Sopropé, EU:C:2008:746, bod 38; Iaia a i., C-452/09, EU:C:2011:323, bod 16, ako aj G. a R., EU:C:2013:533, bod 35).

52 Tieto požiadavky ekvivalencie a efektivity vyjadrujú všeobecnú povinnosť členských štátov zabezpečiť dodržiavanie práva na obhajobu, ktoré osobám podliehajúcim súdnej právomoci vyplývajú z práva Únie, najmä pokiaľ ide o vymedzenie procesných podmienok (pozri v tomto zmysle rozsudok Alassini a i., C-317/08 až C-320/08, EU:C:2010:146, bod 49).

53 Z judikatúry Súdneho dvora však rovnako vyplýva, že základné práva, ako je dodržiavanie práva na obhajobu, nie sú absolútnymi požiadavkami, ale môžu podliehať obmedzeniam pod podmienkou, že tieto obmedzenia skutočne zodpovedajú cieľom všeobecného záujmu, ktoré predmetné opatrenie sleduje, a z hľadiska sledovaného cieľa nie sú neprimeraným a neprípustným zásahom poškodzujúcim samotnú podstatu takto zabezpečených práv (rozsudky Alassini a i., C-317/08 až C-320/08, EU:C:2010:146, bod 63, G. a R., EU:C:2013:533, bod 33, ako aj Texdata Software, C-418/11, EU:C:2013:588, bod 84).

54 Okrem toho existencia porušenia práva na obhajobu musí byť preskúmaná v závislosti od osobitných okolností každého jednotlivého prípadu (pozri v tomto zmysle rozsudok Solvay/Komisia, C-110/10 P, EU:C:2011:687, bod 63), najmä od povahy aktu, o ktorý ide, kontextu, v ktorom bol prijatý, a právnych noriem, ktoré upravujú dotknutú oblasť (pozri rozsudky Komisia a i./Kadi, C-584/10 P, C-593/10 P a C-595/10 P, EU:C:2013:518, bod 102 a citovanú judikatúru, ako aj G. a R., EU:C:2013:533, bod 34).

55 Členské štáty teda musia práve v kontexte danom celou judikatúrou Súdneho dvora týkajúcou sa dodržiavania práva na obhajobu a systému smernice 2008/115 na jednej strane určiť podmienky, za ktorých sa musí zaistiť dodržiavanie práva neoprávnene sa zdržiavajúcich štátnych príslušníkov tretích krajín byť vypočutý, a na druhej strane vyvodiť dôsledky z porušenia tohto práva (pozri v tomto zmysle rozsudok G. a R., EU:C:2013:533, bod 37).

56 Vo veci samej ani smernica 2008/115, ani príslušná vnútroštátna právna úprava nestanovuje osobitný postup s cieľom zabezpečiť neoprávnene sa zdržiavajúcim štátnym príslušníkom tretích krajín právo byť vypočutý pred prijatím rozhodnutia o návrate.

57 Pokiaľ však ide o systém smernice 2008/115 upravujúci rozhodnutia o návrate, o ktoré ide vo veci samej, treba uviesť, že ak sa zistila neoprávnenosť pobytu, príslušné vnútroštátne orgány musia v zmysle článku 6 ods. 1 uvedenej smernice prijať rozhodnutie o návrate, pričom nie sú dotknuté výnimky uvedené v jej článku 6 ods. 2 až 5 (pozri v tomto zmysle rozsudky El Dridi, EU:C:2011:268, bod 35, a Achughbabian, C-329/11, EU:C:2011:807, bod 31).

58 Článok 6 ods. 6 smernice 2008/115 okrem toho umožňuje členským štátom prijať rozhodnutie o ukončení zákonného pobytu spolu s rozhodnutím o návrate. Okrem toho vymedzenie pojmu „rozhodnutie o návrate“ uvedené v článku 3 bode 4 tejto smernice spája vyhlásenie nezákonnosti pobytu s povinnosťou návratu.

59 V dôsledku toho a bez toho, aby boli dotknuté výnimky stanovené v článku 6 ods. 2 až 5 uvedenej smernice, prijatie rozhodnutia o návrate nevyhnutne vyplýva z prijatia rozhodnutia konštatujúceho nezákonnosť pobytu dotknutej osoby.

60 Preto vzhľadom na to, že v zmysle smernice 2008/115 je rozhodnutie o návrate úzko spojené so zistením nezákonnosti pobytu, právo byť vypočutý by sa nemalo vykladať v tom zmysle, že pokiaľ príslušný vnútroštátny orgán zamýšľa prijať rozhodnutie, ktorým sa konštatuje nezákonnosť pobytu, spolu s rozhodnutím o návrate, tento orgán by mal nevyhnutne vypočuť dotknutú osobu, aby jej umožnil uviesť jej názor výslovne na toto posledné uvedené rozhodnutie, keďže už mala možnosť účelne a efektívne oznámiť svoj názor na otázku nezákonnosti svojho pobytu a dôvodov, ktoré môžu podľa vnútroštátneho práva opodstatniť neprijatie rozhodnutia o návrate zo strany uvedeného orgánu.

61 Pokiaľ však ide o následné správne konanie, podľa odôvodnenia 6 smernice 2008/115 by členské štáty mali zabezpečiť, aby sa ukončenie nezákonného pobytu štátnych príslušníkov tretích krajín uskutočnilo spravodlivým a transparentným postupom (rozsudok Mahdi, C-146/14 PPU, EU:C:2014:1320, bod 40).

62 V dôsledku toho z povinnosti prijať voči štátnym príslušníkom tretích krajín neoprávnene sa zdržiavajúcim na štátnom území rozhodnutie o návrate upravené v článku 6 ods. 1 tejto smernice spravodlivým a transparentným postupom vyplýva, že členské štáty musia v rámci procesnej autonómie, ktorou disponujú, na jednej strane výslovne stanoviť vo svojom vnútroštátnom práve povinnosť opustiť štátne územie v prípade nezákonnosti pobytu a na druhej strane zabezpečiť, aby bola dotknutá osoba riadne vypočutá v rámci konania týkajúceho sa jej žiadosti o povolenie na pobyt alebo prípadne nezákonnosti jej pobytu.

63 Pokiaľ ide na jednej strane o požiadavku stanoviť vo vnútroštátnom práve povinnosť opustiť štátne územie v prípade nezákonnosti pobytu, treba uviesť, že článok L. 511-1 bod I ods. 3 Ceseda výslovne stanovuje, že príslušný francúzsky orgán môže uložiť povinnosť opustiť územie Francúzska cudzincovi, ktorý nie je štátnym príslušníkom členského štátu Únie, inej zmluvnej strany Dohody o Európskom hospodárskom priestore alebo Švajčiarskej konfederácie a ktorý nie je rodinným príslušníkom takého štátneho príslušníka, ak mu bolo zamietnuté vydanie alebo obnovenie povolenia na pobyt alebo ak mu bolo odňaté povolenie na pobyt, ktoré mu bolo vydané.

64 Zo spisu, ktorý má Súdny dvor k dispozícii, navyše vyplýva, že článok L. 742-7 Ceseda spresňuje, že cudzinec, ktorému bolo právoplatne odopreté uznanie postavenia utečenca alebo poskytnutie doplnkovej ochrany a ktorému nie je možné povoliť, aby sa na území zdržiaval z iného dôvodu, musí opustiť územie Francúzska, inak bude voči nemu prijaté opatrenie odsunu.

65 Povinnosť opustiť štátne územie v prípade nezákonnosti pobytu je teda výslovne stanovená vo vnútroštátnom práve.

66 Pokiaľ ide na druhej strane o dodržanie práva byť vypočutý k otázke žiadosti o povolenie na pobyt a prípadne nezákonnosti pobytu v súvislosti s prijatím rozhodnutí o návrate, o ktoré ide vo veci samej, treba konštatovať, že prvým rozhodnutím o návrate, o ktoré ide vo veci samej, t. j. výnosom z 26. októbra 2012 prijatým skôr ako dva mesiace po tom, čo bolo pani Mukarubega oznámené rozhodnutie CNDA potvrdzujúce rozhodnutie OFPRA o odopretí priznania postavenia utečenca, francúzske orgány odmietli udeliť pani Mukarubega povolenie na pobyt na základe azylu a súčasne jej uložili povinnosť opustiť územie Francúzska.

67 V prejednávanej veci treba konštatovať, že prvé rozhodnutie o návrate bolo vydané po skončení konania o preskúmanie oprávnenia na pobyt pani Mukarubega na základe azylu, v ktorom jej bolo umožnené podrobne vysvetliť všetky dôvody svojej žiadosti o azyl, a po tom, ako vyčerpala všetky opravné prostriedky stanovené vnútroštátnym právom týkajúce sa zamietnutia tejto žiadosti.

68 Pani Mukarubega navyše nespochybňuje, že ju v súvislosti s jej žiadosťou o azyl vypočula tak OFPRA, ako aj CNDA, a to účelne a efektívne a za podmienok, ktoré jej umožnili vysvetliť všetky dôvody svojej žiadosti. Pani Mukarubega však predovšetkým vytýka príslušným vnútroštátnym orgánom, že ju nevypočuli vo veci vývoja jej osobnej situácie, ku ktorému došlo v čase odo dňa podania jej žiadosti o azyl do dňa prijatia prvého rozhodnutia o návrate, teda v dobe 33 mesiacov.

69 Treba však uviesť, že toto tvrdenie nie je relevantné, pretože pani Mukarubega bola v súvislosti so svojou žiadosťou o azyl vypočutá CNDA druhý raz 17. júla 2012, čiže šesť týždňov pred tým, ako CNDA vydal rozhodnutie o odopretí azylu a o čosi viac než tri mesiace pred prvým rozhodnutím o návrate.

70 Pani Mukarubega tak mohla účelne a efektívne predložiť svoje pripomienky k nezákonnosti svojho pobytu. V dôsledku toho by povinnosť vypočuť ju výslovne k otázke rozhodnutia o návrate pred prijatím uvedeného rozhodnutia zbytočne predlžovala správne konanie bez toho, aby sa zvýšila právna ochrana dotknutej osoby.

71 Ako v tejto súvislosti poznamenal generálny advokát v bode 72 svojich návrhov, treba uviesť, že právo byť vypočutý pred prijatím rozhodnutia o návrate nemožno využívať tak, aby bolo správne konanie neobmedzene obnovované, a to v záujme zachovania rovnováhy medzi základným právom dotknutej osoby byť vypočutá pred vydaním nepriaznivého rozhodnutia a povinnosťou členských štátov bojovať proti nezákonnému prisťahovalectvu.

72 Z toho vyplýva, že za takýchto okolností je prvé rozhodnutie o návrate prijaté voči pani Mukarubega po skončení konania, ktoré viedlo k odopretiu priznania postavenia utečenca a tým konštatovalo nezákonnosť jej pobytu, jeho logickým a nevyhnutným výsledkom v zmysle článku 6 ods. 1 smernice 2008/115 a bolo prijaté pri dodržaní práva byť vypočutý.

73 Pokiaľ ide o prijatie druhého rozhodnutia o návrate pani Mukarubega z 5. marca 2013, zo spisu, ktorý má Súdny dvor k dispozícii, vyplýva, že pred prijatím tohto rozhodnutia bola pani Mukarubega zaistená na základe článku 62-2 trestného poriadku za použitie falzifikátu úradnej listiny.

74 Vypočutie pani Mukarubega sa uskutočnilo 4. marca 2013 od 15:30 do 16:20. Zo zápisnice z tohto výsluchu vyplýva, že pani Mukarubega bola vypočutá najmä k otázke svojho oprávnenia na pobyt vo Francúzsku. Bola vypočutá k otázke, či súhlasí s návratom do krajiny svojho pôvodu alebo či chce zostať vo Francúzsku.

75 Ako uviedol generálny advokát v bode 90 svojich návrhov, aj keď bol výsluch vedený najmä formou otázok a odpovedí, pani Mukarubega bola v jeho priebehu vyzvaná, aby doplnila akékoľvek ďalšie pripomienky, ktoré považuje za relevantné.

76 Z tejto zápisnice jasne vyplýva, že pani Mukarubega vedela, že napriek mnohým úkonom, ktoré v tomto smere uskutočnila, nemá právo zákonne sa zdržiavať vo Francúzsku, a že poznala dôsledky svojej protiprávnej situácie. Pani Mukarubega uviedla, že z dôvodu svojej protiprávnej situácie a vzhľadom na to, že nemohla pracovať ani zostať vo Francúzsku, si zadovážila falošný belgický pas s cieľom vycestovať do Kanady.

77 Francúzska vláda vo svojich písomných pripomienkach uviedla, že v rámci zaistenia pani Mukarubega „sa uskutočnil jej výsluch zo strany policajných orgánov v súvislosti s jej situáciou, najmä pokiaľ ide o oprávnenie na pobyt“, a že „pritom uviedla, že sa pokúšala opustiť územie Francúzska s cieľom vycestovať do Kanady na základe falošného pasu získaného v Belgicku“, že „neuviedla nijakú okolnosť v súvislosti s dôvodmi svojej prítomnosti na území Francúzska, ktorá by mohla odôvodniť prípadné oprávnenie na pobyt vo Francúzsku“ a že „predovšetkým neprejavila úmysel podať novú žiadosť o medzinárodnú ochranu“.

78 Francúzska vláda dodáva, že v rámci zaistenia, ktoré predchádzalo druhému rozhodnutiu o návrate, sa pani Mukarubega nepokúšala uviesť, že jej výnimočná situácia môže odôvodniť udelenie povolenia na jej pobyt vo Francúzsku.

79 Z toho vyplýva, že pani Mukarubega mala možnosť byť vypočutá aj v súvislosti s inými skutočnosťami, než je „samotná skutočnosť nelegálneho pobytu“ v zmysle odôvodnenia 6 smernice 2008/115.

80 Vzhľadom na podmienky, za ktorých sa uskutočnil výsluch pani Mukarubega, a pokiaľ boli dodržané záruky stanovené francúzskou právnou úpravou a judikatúrou, skutočnosť, že tento výsluch trval 50 minút, sama osebe neumožňuje dospieť k záveru, že nebol dostatočný.

81 Vzhľadom na to, že druhé rozhodnutie o návrate bolo prijaté čoskoro po výsluchu pani Mukarubega k otázke nezákonnosti jej pobytu a že mohla účelne a efektívne predložiť svoje pripomienky k tejto otázke, z úvah uvedených v bode 70 tohto rozsudku vyplýva, že vnútroštátne orgány prijali druhé rozhodnutie o návrate pri dodržaní práva byť vypočutý.

82 Preto treba na prvú otázku odpovedať tak, že za okolností, ako sú okolnosti vo veci samej, sa právo byť vypočutý v akomkoľvek konaní, ako sa uplatňuje v rámci smernice 2008/115 a najmä jej článku 6, má vykladať v tom zmysle, že nebráni tomu, aby vnútroštátny orgán nevypočul štátneho príslušníka tretej krajiny osobitne k otázke rozhodnutia o návrate, ak po konštatovaní nezákonnosti jeho pobytu na štátnom území vychádzajúcom z konania, počas ktorého bolo plne dodržané jeho právo byť vypočutý, zamýšľa prijať voči nemu takéto rozhodnutie, bez ohľadu na to, či toto rozhodnutie o návrate nasleduje alebo nenasleduje po zamietnutí udelenia povolenia na pobyt.

O druhej otázke

83 Svojou druhou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či právo neoprávnene sa zdržiavajúceho štátneho príslušníka tretej krajiny začať na základe vnútroštátneho práva sporové konanie s odkladným účinkom pred vnútroštátnym súdom oprávňuje vnútroštátne správne orgány nevypočuť ho pred prijatím nepriaznivého rozhodnutia, t. j. v prejednávanej veci rozhodnutia o návrate.

84 Táto otázka bola položená za predpokladu, že za okolností, ako sú okolnosti vo veci samej, nebolo dodržané právo na obhajobu. Vzhľadom na odpoveď na prvú otázku však nie je potrebné odpovedať na druhú otázku.

O trovách

85 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdnym dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (piata komora) rozhodol takto:

Za okolností, ako sú okolnosti vo veci samej, sa právo byť vypočutý v akomkoľvek konaní, ako sa uplatňuje v rámci smernice Európskeho parlamentu a Rady 2008/115/ES zo 16. decembra 2008 o spoločných normách a postupoch členských štátov na účely návratu štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí sa neoprávnene zdržiavajú na ich území, a najmä jej článku 6, má vykladať v tom zmysle, že nebráni tomu, aby vnútroštátny orgán nevypočul štátneho príslušníka tretej krajiny osobitne k otázke rozhodnutia o návrate, ak po konštatovaní nezákonnosti jeho pobytu na štátnom území vychádzajúcom z konania, počas ktorého bolo plne dodržané jeho právo byť vypočutý, zamýšľa prijať voči nemu takéto rozhodnutie, bez ohľadu na to, či toto rozhodnutie o návrate nasleduje alebo nenasleduje po zamietnutí udelenia povolenia na pobyt.

Podpisy